

Den státnosti - 28.září nebo 28. říjen?

- CZ24 News | 29. září 2019

Strůjci neomluvitelného historického zločinu, kterým bylo rozbití společného státu Čechů a Slováků r.1992, přirklí zbytkové České republice jako den státnosti 28.září - den památky sv. Václava. Státností míníme vědomí původu a smyslu státu, jeho osobitosti a jeho zaměřenosti. Právem se tedy ptáme, čím uvedený světec k ustavení naší státnosti přispěl? Pokusme se určit jeho místo v dějinách nejstaršího českého státu koncem 9. a v 10.století.

Po zániku Velkomoravské říše přesunulo se jádro budoucího západoslovanského státu do Čech. Maďarský vpád oddělil od nás Slováky, kteří v maďarském područí zůstali po dlouhá století. Čechům se tehdy podařilo vytvořit samostatný stát, který střídavě sílil a slábl ve stálém potýkání s mocnými sousedy. Stát vznikl úsilím knížecího rodu Přemyslovců, který mezi ostatními kmenovými knížaty nabyl převahy. Svůj původ odvozoval od mýtického Přemysla-Oráče.

Prvním historicky doloženým vládcem byl kníže Bořivoj. Dobrovolně přijal křesťanství, aby se chránil před násilnou kristianizací, která v té době ideologicky zaštiťovala feudální výboje západních sousedů (Franků, Bavorů, Sasů) pod heslem šíření křesťanské víry a vymycování pohanství. (V bojích pod touto záminkou zanikly četné slovanské kmeny na Labi i v Pobaltí.) Bořivoj přijal křest kolem roku 880 z rukou Metodějových. V Praze zavedl křesťanství východního ritu, kněží je šířili jazykem staroslověnským. Avšak maďarský vpád do Uher nezpůsobil jen zánik Velké Moravy, ale přerušil i spojení její západní části s Byzancí.

České křesťanství bylo obráceno na ritus západní, ovládaný Římem a latinskou liturgií. (Slovanská bohoslužba dožívala u nás tu a tam do 12.stol. Karel IV. se pokusil obnovit ji ve 14.století v klášteře Emauzy.) Bořivojovi nástupci osvědčovali diplomaticky sebezáchovnou křesťanskou orientaci stavbou kostelů, zakládáním klášterů, přízní kněžím, reverencí církvi.

V úsilí o založení pražského biskupství (stalo se r. 973) lze spatřovat úspěšné dovršení snahy získat vyšší správní centrum a tím vyšší míru nezávislosti na cizích církevních hodnostářích a jejich světských spojencích a ochráncích. Lze si představit tehdejší rozporuplné utváření feudální společnosti v naší zemi, sváry zájmových skupin světských i církevních o účast na moci a majetku, formování různých politických postojů a názorů i pod vlivem věrnosti tradicím či přijímání nové víry, demonstraci vztahů k feudálním trendům mocenským i náboženským, chování loyální i opoziční, konformitu upřímnou i jen předstíranou.

Do tohoto období spadá i život knížete Václava (922 - 929 nebo snad 935), čtvrtého Přemyslovce na pražském knížecím stolci. O jeho skutečném životě víme málo. Existuje vlastně jediná krátká zpráva saského kronikáře mnicha Widukinda, že asi r. 929 obnovil poplatnost české země Jindřichu I. Ptáčníkovi, zakladateli saské vládnoucí dynastie. Jak k tomu došlo a v čem ta poplatnost spočívala, nevíme. Vykřičenou dodávku „120 volů a 500 hřiven stříbra“ uvádí až Kosmas (+1125) a ten ji zná jen z doslechu. Doklady o tom chybějí.

Historicky vzato, skutečný význam pro českou státnost té doby měli další dva Přemyslovci, Boleslav I. a Boleslav II., tím, že rozšiřovali a upevňovali stát. O skutečných úmyslech a činech knížete Václava nemáme historicky hodnověrné zprávy. Autoři dramat o Václavovi a jeho bratru Boleslavovi, o jejich sporu a násilné Václavově smrti, se sice snažili vystihnout charakterové rysy obou hrdinů, jejich vlastnosti a motivy, ale jsou to jen básnické fikce. Ve skutečnosti o tom nevíme nic.

Sv. Václav je hrdinou oslavných a svatořečivých legend, básnických výtvorů, které ho podávají jako

zvláště horlivého šířitele křesťanství, světce a mučedníka. Zastával prý politiku nenásilí a míru, křesťanské pokory a lásky. Nejstarší legendy o jeho životě a umučení, podobně jako o životě a umučení jeho babičky Ludmily, byly skládány staroslověnsky, další již latinsky. Byly to prostředky tehdejší účinné propagace, církev jimi získávala v českém prostředí na větší vážnosti. Zvláště v osobě sv.Václava a jeho kultu získala vynikající postavu mučedníka pro víru, světce a nejvyššího patrona v přímém spojení s nebesy. Kult se účelově šířil v době kolem založení pražského biskupství (973) a v době působení biskupa Vojtěcha Slavníkovce (+997).

Je zajímavé, že gloriola světce, která obklopila čtvrtého Přemyslovce, měla svůj význam nejen pro církev, ale i pro světskou moc, pro dynastickou politiku vládnoucího rodu. Přemysl-Oráč byl sice dokladem rodové starobylosti, nikoli však zárukou pro danou dobu určujících křesťanských ctností a svatosti.

A tak se stal sv.Václav i patronem, ochráncem a zprostředkovatelem boží milosti pro vládnoucí Přemyslovce. Ocítl se na mincích, na pečetích, na korouhvích. Vyvrcholením kultu bylo gesto Karla IV., který královskou korunu a korunovační klenoty svěřil přímé světcově ochraně a propůjčil jim tak kouzlo nadpřirozené moci .

Shodou okolností v knížeti Václavovi našel svého hrdinu i národ. V působivém chorálu, patrně za zlých let braniborských ve 13.stol., se k němu obrátil s prosbou o božskou přímluvu a pomoc. Chorál byl doplněn dalšími slokami v době husitské: „Nedej zahynouti nám ni budoucím...“ A „vévoda české země, kníže náš“, není přítomen jen v nezapomenutelné skladbě hudební, kterou citují ve svých dílech naši klasičtí skladatelé, např. A.Dvořák nebo J.Suk, ale známe jej i v nejednom zpředmětnění výtvarném. Po malířích J.Mánesovi a M.Alšovi vytvořil jeho postavu sochař J.V.Myslbek. Jeho kníže sedí na statném koni na Václavském náměstí, obklopen českými světci. Není to exaltovaný světec-mučedník, ale člověk zdravý na těle i na duchu. Není to válečník, dobyvatel, ale rytíř, ochránce. Má základní povahové vlastnosti a ideály svého národa. Je statečný, opravdový spolehlivý, věrný, prozíravý. Je hrdinou z nutnosti, na válečného oře sedá jen k obraně cti a práv svého lidu. Má magickou sílu a moc. Pověst vypráví, že se kníže Václav ukrývá se svými bojovníky v nitru Blaníka. A odtud vyjede na bílém koni, až bude naší zemi nejhůř...Je s námi v době hladomorů a válek, v době nejtemnějšího temna jako symbol národa a vlasti.

V posledním roce první světové války, za času úzkosti a bolesti, vydal Karel Toman sbírku „Měsíce“, poselství naděje. Ocítujme měsíc „Září“: „Můj bratr dooral a vypráh koně, a jak se stmívá, hlavu do hřívý rodnému druhu položil tiše, pohladil ho po šíji a zaposlouchal se, co mluví kraj... Zní zvony zdálky tichým svatvečerem, modlitba vesnic stoupá chladným šerem. Duch země zpívá: úzkost, víra, bolest v jediný chorál slily se a letí k věčnému nebi. Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím“. A týž básník vítá verši T.G.Masaryka po návratu do vlasti r.1918 a pak se s ním loučí r. 1937. Po obakrát opakuje refrén: „Žehnej ti svatý Václav a mistr Jan.“ A do třetice připomeňme výzvu Františka Halase z r.1938: „Myslete na chorál, malověrní, myslete na chorál...kůň Václavův, kůň bronzový se včera v noci trás, a kníže kopí potěžkal...“

Sledující tradici knížete Václava v našich dějinách, nemůžeme opomenout ani její dezinterpretaci a falzifikaci v době tzv. druhé republiky. Na základě Mnichovské dohody 30.9.1938 obsadila nacistická vojska naše pohraničí. Ztratili jsme jednu třetinu území s 1,250.000 obyvateli české a slovenské národnosti, 40% všeho průmyslu a většinu surovinových zdrojů, přervány byly dopravní spoje, zničen obranný systém. Ale **horší než materiální ztráty byly ztráty morální, rozklad politického a ideového systému první republiky. President E.Beneš pod nátlakem abdikoval, na jeho místo byl zvolen představitel protektorátní státní ideje, E.Hácha. Veřejný prostor se naplnil hrubým štváním, hanobením a tupením předchozího dvacetiletí, obou presidentů-zakladatelů a jejich díla, budování samostatného státu, ideálů občanské demokracie, humanity, svobody a rovnosti. Zvedla se vlna nenávisti ke všemu**

demokratickému a vlasteneckému, k národním tradicím, prvnímu odboji, legionářům, socialistům, komunistům. Ideálem se stala přízeň mocného souseda, spokojenost s vlastní podřízeností, pýcha na příslušnost k velikému celku mocné Velkoněmecké říše. Josef Čapek v listopadu 1938 napsal: „Co jste, štváči, traviči, spekulanti bez svědomí, udělali z národa, z lidu Masarykova pohřbu, Vsesokolského sletu, mobilizace. Ne ztracené území, ale toto je národní katastrofa“. Uštván těmito „traviči“ o měsíc později skončil jeho bratr, Karel Čapek.

Nová státnost potřebovala ikonu, obraz, ideál, osobnost, která by ji personifikovala a přispěla k její legitimizaci a adoraci. Tuto osobnost si dramaturgové druhé republiky našli v knížeti Václavovi.

J.Rataj zrození svatováclavské tradice druhé republiky a poté protektorátu líčí takto: „Třicátého listopadu 1938, po svém zvolení prezidentem Česko-slovenské republiky, Emil Hácha vkleče před stojícím pražským arcibiskupem kardinálem Karlem Kašparem políbil lebku sv.knížete Václava. O den později nově jmenovaná Beranová vláda po složení ústavního slibu zahájila svou práci katolickou mší a společnou svatováclavskou modlitbou ministrů. Oba akty, za konfesijně neutrální první republiky nemyslitelné, vyzdvižením sv.Václava na státní piedestal demonstrovaly konzervativně autoritářskou a tradicionalistickou orientaci nového režimu.

Státnost druhé republiky tak programově zpřetrhala kontinuitu s moderními svobodomyšlnými hodnotami Washingtonské deklarace z r.1918, z nichž vycházela prvorepubliková idea státu. Sv.Václav měl nám pomáhat „být dobrými Čechy a spolehlivými příslušníky Říše“. Posun této státoprávní ideje za okupace spočíval v hlubší identifikaci Čecha s říšskou myšlenkou a nacistickým evropanstvím. Kníže Václav se proměnil „v nelitostného vůdce, který vede své arijské Čechy do boje proti židům, československé vládě v Londýně, odboji, Velké Británii, USA a Sovětskému svazu“ (J.Rataj). Zneužití Václavova jména a jeho údajného poddanského smířlivectví vyvrcholilo ustavením řádu Svatováclavské orlice, který se za protektorátu udílel za zásluhy jako vyznamenání kolaborantům a zrádcům.

Odmítáme hrubé, urážlivé a zcela účelové dezinterpretace svatováclavských tradic a ztotožňování mírumilovného postoje s horlivostí podrobit se cizím uchvatitelům. Ale i když zůstaneme jen u pozitivních tradic, které jsou spjaty s jeho jménem, musíme se ptát znovu, čím se kníže Václav zasloužil o českou státnost? Co má společného středověký dynastický světec českého knížectví a poté království a posléze bájný ochránce podrobeného národa v době ztracené samostatnosti s naší současnou státností v 21.století? On je přece typickou součástí teokratického systému vlády, vlády z boží milosti, která je z boží vůle vládnoucí dynastií propůjčena, a proto je posvátná, nedotknutelná, nezměnitelná. **Podkládat nám dnes svatováclavskou tradici znamená vytvářet zcela falešnou představu o základu novodobé české státnosti.**

Pravým základem našeho státu je 28. říjen 1918. Tento den symbolizuje vznik Československa jako vítězné dovršení předchozích procesů národního obrození. Ne od smrti pokorného mučedníka, ale od zápasu a vůle lidu, který bojoval nejen perem, ale i se zbraní v ruce, datujeme svou novodobou státnost. Několik generací tvořivých osobností u nás i na Slovensku položilo postupně svým dílem základy naší novodobé kultury i politiky.

Podařilo se jim vrátit obě etnika, odsouzená k zániku, mezi evropské národy. Podařilo se to díky obětavosti, vzájemnosti a hrdinství Čechů a Slováků, kteří se na vzniku nového státu podíleli. A vznikl tak stát republikánský a demokratický, zrušil monarchii, dynastické nároky a šlechtická privilegia. Zavedl principy demokratické rovnosti, svobodomyšlnosti a sebevědomé hrdosti, podložené poctivou prací, samozřejmou komunikací se světem a oprávněnými kulturními a hospodářskými ambicemi.

Tato státnost byla po druhé světové válce a okupaci obnovena a tato státnost a nic jiného nemůže být základem jakékoli myslitelné státnosti novodobých Čechů a Slováků, i když se dnes ocitají v různých státních útvarech. Tuto státnost bychom měli obnovit a oživit neporušenou a chránit ji všemi silami, s úctou a láskou.